

Helsinki

ITÄMEREN YMPÄRI 14 PÄIVÄSSÄ

**Koulumatkahaaste 5. luokkalaisille:
liikutaan koulu- ja harrastusmatkat kävellen,
pyöräillen tai vaikka potkulaudalla**

Opettajalle

Ohjeita pelin pelaamiseen

Haastamme Helsingin viidesluokkalaiset mukaan pelaamaan Itämeren ympäri 14 päivässä -peliä ja kiinnittämään erityistä huomioita koulu- ja harrastusmatkoihin kahden viikon ajan, ja tietysti myös jatkossa. Haaste on suunnattu erityisesti 5. luokille, mutta myös muut luokka-asteet voivat pelata peliä.

Varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen kestävän kehityksen Kettu-kirjoista tutut Tarina-kettu ja Reissu-rotta johdattelevat oppilaita kestävän liikkumisen teemaan ja kannustavat aktiivisiin koulumatkoihin. Samalla pelissä opitaan Skandinavian ja Itämeren maiden kaupungeista ja kuullaan tarinoita liikkumiskulttuurista eri maissa.

Hyviä ajankohtia haastelle ovat valtakunnallinen Pyöräilyviikko toukokuussa ja Euroopan liikkujan viikko syyskuussa.

Kirjatkaa matkamittariin aktiivisesti kuljetut koulu- ja harrastusmatkat arkipäiviltä kahden viikon ajan. Samalla pääsette etenemään kartalla Itämeren ympäri Tarina-ketun ja Reissu-rotan matkassa ja oppimaan kestävästä ja aktiivisesta liikkumisesta.

Opetussuunnitelma ohjaa **kestävän elämäntavan harjoitteluun**:

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

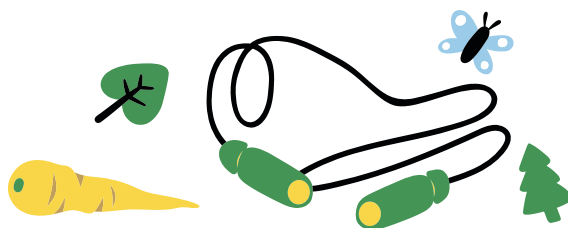
Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastomuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Ympäristöoppi ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon:

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastomuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- oman kulttuuriperinnön vaaliminen
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä
- ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa

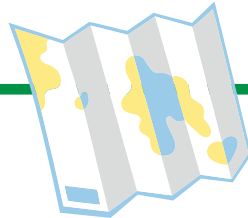

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Ympäristöoppi 3.–6. lk.)

Pelin alkuvalmistelut

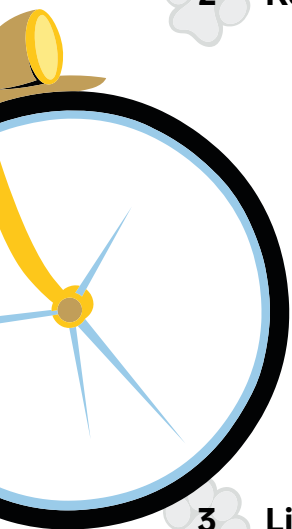
- Tulostakaa **matkamittaritaulukko** (s.4), johon merkitään luokan kuljetut matkat.
- Tilatkaa kartta (ohje Opehuoneessa, Kestävä tulevaisuus -sivulla) tai tulostakaa se A3-kokoisena. Kiinnittäkää kartta luokan seinälle haaste ajaksi.
- Valitkaa luokalle sopiva kahden viikon **osallistumisaika**.
- Valitkaa luokalle mieluinen pelimerkki, jolla etenette kartalla. Tulostettuun karttaan voi myös värittää reitin!

Pelin tavoitteena on seikkailla kartalla omin lihaksin kerättyjen pisteiden avulla mahdollisimman monessa eri kaupungissa sekä oppia samalla kestävästä liikkumisesta.

Pelin kulku:

- **1 Ensimmäisenä haastepäivänä:** Opettaja lukee aluksi ääneen tarinan [Itämeren ympäri pintaa pitkin](#) (sivut: 5–7). Tarinan keskellä olevan tietotekstin ”Liikkuminen ja ympäristö – miten matkustustapa vaikuttaa?” voi heijastaa seinälle tai tulostaa oppilaille itse luettavaksi. Pelin matka alkaa Helsingistä. Opettaja lukee ääneen Helsingin kaupunkitarinan ja mekitsee matkataulukoon aamulla kuljetut aktiiviset koulumatkat.
- **2 Kerätkää pisteitä lihasvoimin kuljetuista koulu- ja harrastusmatkoista:**
 - Laskekaa jokaisena koulupäivänä yhdessä kaikki luokan edellisen vuorokauden koulu- ja harrastusmatkat, jotka olette kulkeneen omin lihaksin. Merkitkää pisteet matkamittaritaulukkaan.
 - Laskekaa pisteet yhteen. Yhdestä yhdensuuntaisesta koulu- tai harrastusmatkasta saa yhden pisteen. **10 pisteellä saatte liikkua kartalla yhden askeleen.**
 - Viikonloppujen matkoja ei lasketa. Ylijääneet pisteet voi käyttää seuraavana päivänä.
- **3 Liikuttakaa pelimerkkiä kartalla eteenpäin pisteiden mukaisesti päivittäin.** Saatte itse päättää kuljettavan reitin. Pääsette etenemään kartalla valkoisia ja sinisiä käpäliä sekä ruskeita kaupunkiruutuja pitkin.

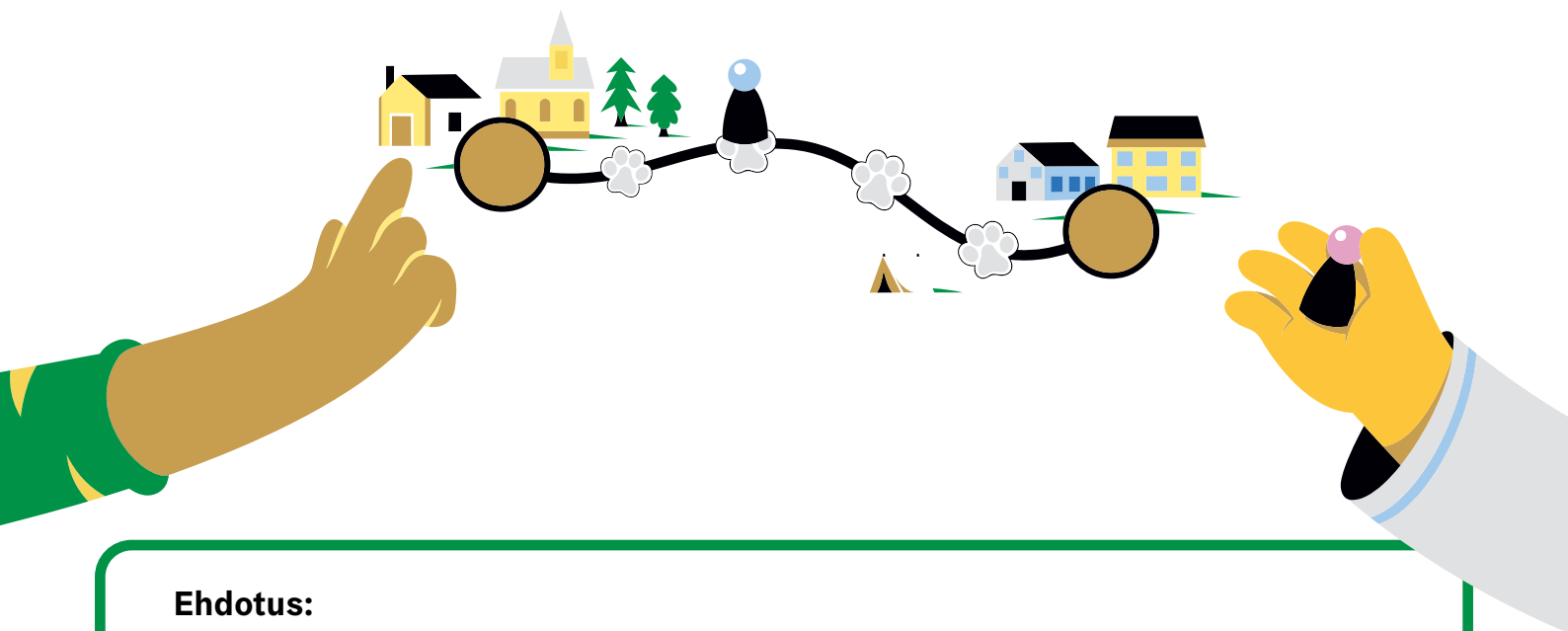

4 **Kun osutte kartalla kaupunkiruutuun tai kuljette sen läpi**, opettaja lukee siihen liittyvän kaupunkitarinan ja tehtävän ääneen ([kaupunkitarinat sivulla 8–29](#)). Kaupunkitarinoiden ohessa on erilaisia tehtäviä. Vastatkaa tietovisakysymyksiin ja tehkää halutessanne lisätehtävät. Tietovisojen oikeat vastaukset löytyvät viimeiseltä sivulta. Mikäli pistemääränne riittää kaupungin ohi kulkemiseen, voitte jatkaa matkaa kerätyn askelmäärän mukaisesti. Voitte siis päästä useampaan kaupunkiin saman päivän aikana.

5 **Kultaisia ketunleipiä** on mahdollista ansaita osasta kaupunkitekstien tehtävistä ja niitä voi käyttää matkantekoon: kolmella ketunleivällä voi siirtyä suoraan toiseen kaupunkiin missä vain pelikartalla. Kaikista tehtävistä ei saa ketunleipää.

6 **Peli jatkuu 2 viikkoa eli 10 arkipäivää.** Pelin lopussa ei tarvitse palata aloitusruutuun. Viimeisen haastepäivän jälkeinen koulupäivä: kirjatkaa vielä viimeisen haastepäivän matkat ja katsokaa, mihin asti lopulta päädytte. Laskekaa kuljettujen matkojen kokonaismäärä. Onnitelkaa toisiaan ne aktiivisesta liikkumisesta!

7 **Haasteen loputtua:** Opettaja lukee ääneen lopputarinan materiaalin viimeiseltä sivulta. Keskustelkaa, lisääntyikö luokan arkiliikkinen. Miten liikkumista voisi lisätä omaan arkeen? Sopikaa, että tsempataan toisiamme liikkeelle jatkossakin, tullaan vaikka yhdessä pyörällä kouluun.

Ehdotus:

Haasteen voi toteuttaa luokkien välisenä leikkimieleisenä kilpailuna. Sopikaa, onko voittaja kahden viikon aikana eniten pisteitä kerännyt vai useammassa eri kaupungissa vierailut luokka. Voittajaluokka voi esimerkiksi päättää yhteisen kevätpyöräretken kohteen tai viettää vapaavalintaisen oppitunnin liikuntasalissa.

Matkamittari

Opettaja kysyy luokalta päivittäin lihasvoimin kuljetut koulu- ja harrastusmatkat ja kirjaa ne matkamittariin. Laskekaa, kuinka monta askelta pääsette liikkumaan pelilaudalla: **10 pistettä = 1 askel.**

Haasteen suorituksen aikaväli (2 viikkoa /10 koulupäivää): _____

Seuranta-päivät	Eiliseltä jääneet pisteet	Eilen koulusta kotiin	Eilen harrastusmatkat	Tänään kotoa kouluun	Yhteensä matkoja (kpl)
1	_____	_____	_____		
2					
3					
4					
5					
6	Viikonloppu				
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13	Viikonloppu				
14					
Lopuksi:				_____	

Yhteensä aktiiviset matkat haasteen ajalta (kpl):

Tarina: Itämeren ympäri pintaa pitkin

Reissu-rotta klikkailee vimmatusti läppäriään hiirellä ja selaimen välilehdet viuhuvat. Vaikuttaa siltä, että koulun nettiyhteys ei pysy Reissu-rotan vauhdissa mukana, kun auki on ainakin 20 sivua, jotka yksi toisensa jälkeen kaatuvat.

– Hampuriin, Osloon, Riikaan ja sitten vielä Gdansk ja Tukholma, Reissu-rotta mutisee.

– Suunnitteletko matkaa? kysyy luokkaan saapuva Tarina-kettu.

– Onko sinulla luottokortti? Reissu-rotta kysyy vastaamatta Tarina-ketun kysymykseen. – Tarvitsen luottokorttiasi, saanko lainata?

– Ei minulla ole. Kettu-vaari lupasi hankkia minulle pankkikortin, mutta ei hän ole muistanut lähettää lomaketta vielä pankkiin, vastaa Tarina-kettu. – Mutta mihin tarvitset sitä?

Samassa Reissu-rotta on jo pinkaissut käytävälle, jossa pysäyttää rehtorin.

– Lainaanko luottokorttiasi? Minun pitää ostaa lennot Saksaan, Latviaan, Ruotsiin ja – matka on pitkä, en muista kaikkia paikkoja, Reissu-rotta henkäisee.

– Luottokortti lainaan? Kerropa ensin – rauhallisesti – mitä oikein suunnittelet?

Tarina-kettu tulee kuulolle, kun Reissu-rotta kertoo suunnitelmastaan matkustaa Saksaan tapaamaan uutta ystäväänsä, johon on tutustunut Rottien Reformikerhossa. Sieltä hän suunnittelee lentävänsä Osloon, sillä hän haluaa seikkailla Vigelandin patsaspuistossa, nähdä Riian kuuluisan ”Kissatalon”, käydä Itämeressä uimassa Gdanskin hiekkarannalla rottien kuutamouinnilla ja osallistua yhteislauluun Tukholman Skansenilla. Reissu-rotta on lukenut Jules Vernen kirjan Maailman ympäri 80 päivässä ja saanut inspiraation reissuun: maailmassa on niin monta paikkaa nähtävänä.

– Kiertomatka Phileas Foggin jalanjäljissä! Reissu-rotta intoilee.

– Luin juuri Kettu-sanomista artikkelin, jossa oli ehdotettu reittiä Itämeren ympäri pintaa pitkin, kertoo Tarina-kettu.

– Mitä tarkoittaa pintaa pitkin? kysyy Reissu-rotta.

Tarina-kettu kertoo artikkelista, ja että matkustaminen pintaa pitkin tarkoittaa liikkumista maassa tai vedessä esimerkiksi kävellen, pyörällä, junalla tai veneellä. Tarina-ketun mielestä pintaa pitkin matkustamisen paras puoli on se, että mukaan voi ottaa oman pyörän. Jos Tarina-ketun pitäisi valita yksi asia, minkä ottaa mukaan autiolle saarelle, se olisi varmasti oma pyörä, jonka karrery on lastattu kirjoilla. Eikä kesälomamatka Euroopassa tuntuisi miltään, jollei pääse kumipyörillä kaupunkien salaisiin nähtävyyksiin ja oikoreittejä erikoiskohteisiin.

Kööpenhaminan pyöräilykulttuuri on omaa luokkaansa. Tarina-kettu haaveilee, kuinka voisi sulautua pyöräkansaansa helposti kärrypyörällään, huidella pitkin Østerbron katuja katsomaan Pientä merenneito -patsasta. Samassa hänen mieleensä putkahtaa Trondheimin pyörähissi Trampe, jolla pääsee Brubakkenmäen huipulle. Siis pyörähissi! Tästä ei ole kahta sanaa, Tarina-kettu lähtee mukaan! Mutta yhdellä ehdolla:

- Me matkustamme pintaa pitkin, vaatii Tarina-kettu.
- Ei minulla ole pyörää enkä mitenkään jaksaisi edes ajaa Saksaan asti.
- Pääset minun kyytiini pyöräkärryyn. Me otamme pyörän mukaan laivaan, jolla pääsemme Tukholmaan, siitä jatkamme junalla Osloon, sieltä Kööpenhaminaan ja Köpiksestä junalla Hampuriin. Pääsemme pyörä-juna-bussi-laivayhdistelmällä koko matkan Itämeren ympäri, lupaa Tarina-kettu.
- Tässähän on ideaa, innostuu myös rehtori. – Mutta minä vietän kesälomani Päijänteen rannalla meloen, pintaa pitkin.

Tarina-kettu kaivaa Kettu-sanomien artikkelin esiin ja näyttää Reissu-rotalle artikkelin lisätietolaatikkoo.

Liikkuminen ja ympäristö – miten matkustustapa vaikuttaa?

Eri kulkutavoilla matkustaminen vaikuttaa luontoon ja ilmastoon eri lailla. Suuri osa liikenteestä toimii yhä **polttoaineilla**, kuten bensiinillä ja dieselillä. Kun polttoaine palaa auton, bussin tai lentokoneen moottorissa, ilmaan vapautuu erilaisia kaasuja ja hiukkasia. Näitä kutsutaan liikenteen päästöiksi ja ne vaikuttavat ilmaston lämpenemiseen ja ilmanlaatuun.

Hiilidioksidi (CO₂) on kasvihuonekaasu ja se lämmittää ilmastoa. Ilmanlaatuun vaikuttavat erityisesti kaasumaiset typen oksidit (NO_x) sekä pienhiukkaset (PM_{2,5}) ja hengitettävät hiukkaset eli katupöly (PM₁₀) – nämä ovat terveydelle haitallisia.

Hiilijalanjälki kertoo, kuinka paljon hiilidioksidia syntyy ihmisen toiminnasta, kuten liikkumisesta. Mitä pienempi hiilijalanjälki, sitä ympäristöystävällisempi tapa liikkua. Ilmastolle kestävä hiilipäästötaso on arvioitu olevan noin 2 500 kg CO₂-ekvivalenttia vuodessa yhden ihmisen osalta. Keskimäärin suomalaisen hiilijalanjälki on paljon enemmän: noin 8000–10 000 kg vuodessa.

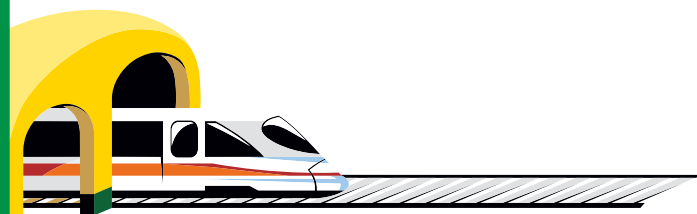
Liikkumistapojen vertailu:

Kävely, pyöräily, potkulautailu ja skeittaus ovat päästöttömiä tapoja liikkua. Ainoat päästöt syntyvät liikkumisvälineiden valmistamisesta, mutta itse matkanteko ei tuota päästöjä. Lisäksi arjessa yksi parhaista tavoista liikkua on joukkoliikenne. Kun monta ihmistä matkustaa samalla kulkuneuvolla, yhden matkustajan osuus päästöistä pienee.

Bussin päästöt riippuvat siitä, millä polttoaineella se kulkee. Helsingissä iso osa busseista kulkee sähköllä ja ne ovat ympäristöystävällinen vaihtoehto. Junat ovat yksi vähäpäästöisimmistä tavoista matkustaa, myös pitkiä matkoja, varsinkin Suomessa, jossa suuri osa junista kulkeesähköllä. Ratikat ja metrot kulkevat myös sähköllä ja ovat kaupunkiliikenteessä kätevä vaihtoehto.

Vesillä kulkemisen päästöt riippuvat laivan käyttövoimasta. Perinteiset dieselmoottorit tuottavat paljon päästöjä. Uudemmat sähkö- ja hybridilait ovat selvästi puhtaampia. Lyhyillä matkoilla, kuten saaristossa, käytetään yhä enemmän sähkölautoja. Turusta pääsee Tukholmaan biokaasulla kulkevalla matkustuslautalla, jonka hiilijalanjälki on pieni.

Lentoliikenne tuottaa merkittävän osan maailman liikenteen päästöistä. Suomessa kotimaan lennot ovat lyhyitä, mutta niistä aiheutuvat päästöt suuria. Yksi keskimääräinen lentomatka Euroopan sisällä voi tuottaa saman verran päästöjä kuin useiden kuukausien arkiliikkuminen.

CO₂

Reissu-rotta ei ole täysin vakuuttunut, että lentämisestä kannattaa luopua. Eikö matkaan mene hurjan paljon aikaa ja reitin suunnittelu on kyllä vaikeaa. Mutta entä Phileas, miten hän suunnitteli oman matkansa pintaa pitkin aikana, jolloin puhelimet ja netti olivat vielä lähinnä keksijöiden unelmia.

– Pyydetään apua ystävältämme Keksijä-ketulta, hän tietää, mistä kannattaa aloittaa reitin suunnittelu, sillä hän tuntee kulkuneuvot, ehdottaa Tarina-kettu. – Luulen, että junalippujen ostaminen verkkokaupasta ei ole sen vaikeampaa kuin lentolippujenkaan. Ja matkan tekeminen, eikö sekin ole jo lomaa, vai alkaako loma vasta perillä?

– Junalla matkustamisessa voi olla puolensa, pohtii Reissu-rotta ja miettii junan ikkunasta näkyviä maalaismaisemia, metsiä ja vuoristoja tai pitkiä pimeitä junatunneleita. – Minä avasin jo Deutsche Bahnin sivuston, täältähän näitä junalippuja löytyykin! Tilaan nyt heti ensimmäisen luokan makuuvaunuun ravintolapaikan, Reissu-rotta jatkaa.

– Jäitä hattuun Reissu-rotta! Meidän täytyy tarkkaan miettiä, minkä reitin valitsemme ja millä kulkuneuvoilla kuljemme. Täytyy myös tarkistaa, että pyörän saa mukaan.

Matkasuunnitelmien teko on aikaa vievää, mutta hauskaa. Reissu-rotta ja Tarina-kettu puntaroivat, mitä reittejä pitkin Itämeren ympäri voi kulkea ja etsivät kiinnostavia kohteita, joissa voisi pysähtyä pidempäänkin. Keksijä-kettu laskee ystävilleen matkan hiilijalanjäljen ja suosittelee vähäpäästöisintä autolauttaa, jolla ylittää Itämeri. Matkatavaroiden pakkauskin vaatii suunnittelua.

– Minä aion ottaa mukaan niin paksun kirjan, että riittää lomalukemista pitkillekin junataipaleille, sanoo Tarina-kettu. Mitä sinä otat matkalukemisiksi?

– Minä otan kasan sarjakuvia, Tommia ja Jerryä!

Kaupunkitarinat

Tarina-kettu ja Reissu-rotta aloittavat matkansa Helsingistä, Suomen pääkaupungista. Helsingissä pääsee kulkemaan paikasta toiseen monella eri tapaa ympäristöystävällisesti: tietenkin kävellen ja pyörällä, mutta myös lähijunilla, ratikoilla, metroilla, busseilla ja lautoilla. Moni perhe ei tarvitse autoa ollenkaan.

Helsingissä matkantekoon voi yhdistää pyörän ja joukkoliikenteen, sillä pyörän voi ottaa mukaan metroon, junaan tai lauttaan. Pyörä-juna- tai pyörä-metro-yhdistelmä nopeuttaa usein matkantekoa. Esimerkiksi retkelle kansallispuistoon Nuuksioon tai Sipoonkorpeen reitti käy kätevimmin ottamalla pyörän junaan ja polkemalla loput matkasta. Pyörällä pääsee myös paikkoihin, joihin ei autolla tai joukkoliikenteellä pääse: ota vaikka juna Vantaankosken asemalle ja ajele pyörällä Vantaanjokea alas.

Myös muihin kaupunkeihin Suomessa on kiva tutustua pyöräillen. Lähijunalla pääsee vaikka Hämeenlinnaan ja asemalta voi tehdä kiertoajelun pyörällä. Jos Tallinnaa haluaa tutkia pyörän selästä, voi myös laivaan ottaa mukaan pyörän.

- Lähdetäänkö ensin pohjoiseen, etelään, itään vai länteen? kysyy Tarina-kettu.
- Mennään ensin Kokkois-Suomeen Joensuuun, siellä asuu minun serkkuni, ehdottaa Reissu-rotta.
- Tarkoitat varmaan Kaakkois-Suomea? Voimme valita suunnaksi myös koillisen, lounaan tai luoteen.
- Otetaan lounas, minulle tanskalainen smørrebrød ja lasi kauramaitoa, kiitos! sanoo Reissu-rotta.

Helsingistä pääsee laivalla Viroon, Ruotsiin ja jopa Saksaan. Suomesta Viroon on matkaa 80 km ja lauttamatka kestää kaksi tuntia. Helsingistä Tukholmaan matka kestää noin 18 tuntia ja on noin 400 km.

Kaupunkitarinat

Tanskalaisen Aarhusin (tai Århus) kaupungin alueella on ollut asutusta 700-luvulta lähtien, kun viikingit perustivat kaupungin Aarhus-joen suulle. Se oli sijaintinsa vuoksi tärkeä kauppapaikka sekä viikinkiaikaan että keskiajalla.

Kaupungin alueelta on löytynyt viikinkiaikainen laivanrakennuspaikka. Viikingit rakensivat pitkiä aluksia, joissa oli sekä mastot että aivot. Matkaa voitiin siis taittaa joko purjeiden avulla tai soutamalla. Viikingit olivatkin eteviä merenkävijöitä, jotka osasivat navigoida taitavasti ja tekivät pitkiä retkiä Pohjolasta Atlantin yli Amerikan mantereelle ja jokia pitkin aina Lähi-Itään saakka.

Tarina-kettu ja Reissu-rotta tähyilevät horisonttiin. Kaukaa saapuu rahtilaiva, joka on tulossa Islannista. Ystävykset pohtivat, kannattaisiko heidän jatkaa matkaansa viikinkien tapaan laivalla ja hypätä rahtilaivan kyytiin Reykjavíkiin. Tarina-kettua kuitenkin jännittää pitkä merimatka Atlantin valtamerellä ja matka kestäisi yhteen suuntaan jopa neljä päivää. Islanti saa jäädä seuraavan seikkailun kohteeksi.

Tietovisakysymys 1:

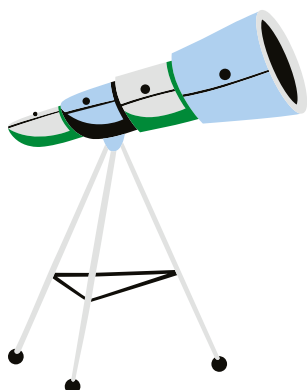
Mikä auttoi viikinkejä suunnistamaan merellä pitkien matkojen aikana?

- a** He seurasivat vain rannikkoa eivätkä koskaan purjehtineet avomerelle.
- b** Heillä oli karttoja, joissa näkyi koko Atlanti.
- c** He käyttivät aurinkokompassia ja kiviä suunnistuksen apuna.

Jos vastaatte oikein, saatte kultaisen ketunleivän.

Kaupunkitarinat

Abisko

Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuvat pienelle juna-asemalle Ruotsin Lappiin Abiskon kansallispuiston laidalle. Abiskon juna-asema on yksi Ruotsin tunnetuimmista ja pohjoisimmista, ja se on monille matkailijoille portti Lapin tuntuille ja luontoon.

Abiskon alue on kuuluisa siitä, että se on yksi maailman parhaista paikoista revontulien katseluun, sillä alueella on vähän pilviä ja kuiva ilmasto. Monet matkustavat Abiskoon yöjunalla nähdäkseen revontulet. Tarina-kettu ja Reissu-rotta aikovat nukkua taivasalla ja katsella revontulia koko yön. Lämpimistä makuupusseista alkaa kuitenkin kuulumaan kuorsaus varsin pian. Kunnes erikoinen ääni herättää ystävykset:

- Mikä tuo ääni on? Kuka täällä kirkuu ja haukkuu? kysyy Reissu-rotta.
- Katso tuolla on harmaa kettu. Sehän on Napakettu Naali kesäasussa! tunnistaa Tarina-kettu.

Napakettu eli naali on pohjoisen erittäin uhanalainen laji ja Reissu-rotan sekä Tarina-ketun hyvä vanha ystävä. Napakettu Naali tervehtii matkalaisia ja jää seuraan, sillä upea revontulishow on juuri alkanut pimentyneellä taivaalla.

Lisätehtäväideja:

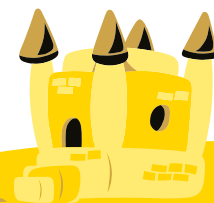
Selvittäkää, miten napakettu ääntelee, ja miten naaleja suojellaan?

Kaupunkitarinat

Gdańsk

Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuvat Gdańskiin, joka on kaupunki Puolan pohjoisosassa Itämeren rannalla.

- Tämä hiekkaranta on valtava, huokaisee Reissu-rotta ja upottaa jalat ranta-hiekkaan. – Peitä minut kokonaan hiekkaan, niin että vain kuono näkyy!
- Kaivan sinulle kyllä hiekkakuopan, mutta täällä on vähän ruuhkaista, mitä jos mennään paikallisjunalla Sopotin hiekkarannalle. Sinne pääsee täältä puolessa tunnissa. Gdańskin seudulla on yli 30 kilometriä kauniita hiekkarantoja, joten tilaa kyllä löytyy, vaikka täällä on paljon matkailijoita, ehdottaa Tarina-kettu.
- Kyllä yksi rotta tänne mahtuisi vielä, mutta olkoon menneeksi, tehdään rantaretki Sopottiin, Reissu-rotta myöntyy.

Tarina-kettu selailee Puolan matkaopasta ja löytää kiinnostavaa tietoa kohteesta:

- Tässä matkaoppaassa sanotaan, että Sopotissa on yksi Euroopan pisimmistä rantalaitureista. Laiturikävelyn jälkeen voidaan osallistua myös metsäoopperaan tai kuutamouinnille.
- Kuinka saatoinkaan unohtaa, että tänään on rottien kuutamouinti! Minä aion osallistua rottauinnille, mene sinä metsänhelmaan katsomaan, onko konsertissa sinun kettusukulaisiasi, ehdottaa Reissu-rotta.

Tietovisakysymys 2:

Puolassa Itämeren rannalla sijaitsee suuret liikkuvat dyynit. Dyynejä kutsutaan myös ”Euroopan Saharaksi”, sillä ne ovat Keski-Euroopan suurin dyynialue. Kuinka paljon dyynit liikkuvat vuodessa Itämeren tuulien vaikutuksesta?

- a** 10 cm **b** 10 m **c** 10 km?

Jos vastaatte oikein, saatte kultaisen ketunleivän.

Hampuri

Hampuri on Saksan toiseksi suurin kaupunki ja siellä sijaitsee maan tärkein satama. Kaupunki sijaitsee Pohjois-Saksassa Elbe-joen alajuoksun varrella.

Hampuri on myös yksi koko Euroopan tärkeimmistä junaliikenteen keskuksista. Hampurin päärautatieasema Hamburg Hauptbahnhof on valtava ja vilkas, ja sieltä lähtee junia lähes kaikkiin Saksan suuriin kaupunkeihin. Kaupunki onkin hyvä lähtöpiste koko Euroopan laajuiselle junaseikkailulle.

Tarina-kettu ja Reissu-rotta seisovat rautatieaseman ylätasanteella ja katselevat lähteviä ja saapuvia junia.

– Minä sitten rakastan tätä matkustamisen tunnelmaa ja matkailijoiden tarkkailua: toisilla on selässään rinkka, toisilla matkalaukku taikka salkku. En voi olla kuvittelematta heidän tarinoitaan, mistä he ovat tulossa ja minne menossa, sanoo Tarina-kettu.

– Täältä on raiteita niin moneen kaupunkiin Euroopassa, että voisi suunnata helposti vaikka minne. Tuossa taulussa lukee, että “Netherlands” ja tuossa “Austria”, mitä ihmeen paikkoja ne ovat? kysyy Reissu-rotta.

– Kuulostaa tutuilta, tarkastapa löytyvätkö ne sinun Euroopan kartastasi Reissu-rotta. Hei, tuo yöjuna lähtee juuri Tanskaan, siinä lukee Denmark, tunnistaa Tarina-kettu.

Tarina-kettu ja Reissu-rotta ovat niin uppoutuneita kartan tutkimiseen, että myöhästyvät junasta! Jotta he saavat vaihdettua jo ostetut junalippunsa seuraavaan junaan ilman lisämaksua, **suorittakaa seuraava tehtävä:**

Lisätehtäväidea:

Selvittäkää, mitä Netherlands ja Austria ovat suomeksi. Onko muilla mailla tai kaupungeilla eri nimi suomeksi, englanniksi tai maan omalla kielellä?

Entä onko maita ja kaupunkeja, joilla on sama nimi suomeksi, englanniksi tai maan omalla kielellä?

Kaupunkitarinat

Honningsvåg

Honningsvåg on Norjan pohjoisin kaupunki. Se sijaitsee saarella aivan Jäämeren tuntumassa. Honningsvågissa on vilkas satama ja alueella pyydetään paljon kalaa.

Honningsvåg on myös tunnettu pyöräilijöiden keskuudessa, sillä se toimii portina kohti kuuluisaa Nordkappia, Manner-Euroopan pohjoisinta paikkaa. Monet pitkän matkan pyöräilijät aloittavat tai päättävät matkansa täällä ja ottavat kuvan itsestään Nordkappin maapallomonumentin edessä. Reissu-rotta kiipeää maapallomonumentin päälle ja hyppii riemusta matkan pohjoispisteessä. Sateinen keli tekee kuitenkin monumentin liukkaaksi ja rotta liukastuu. Onneksi Tarina-ketun pyörä on parkkeerattu juuri rotan lentoreitille ja hän putoaa suoraan pyöräkärriin.

– Nyt olisi jäänyt Jäämeren jylhät kalliot ja avarat merinäkyvät näkemättä, jos olisit telonut itsesi.

– Onneksi ei tullut lääkärikeikkaa. Haluan nimittäin heti lähteä etsimään porotokkaa, sanoo Reissu-rotta.

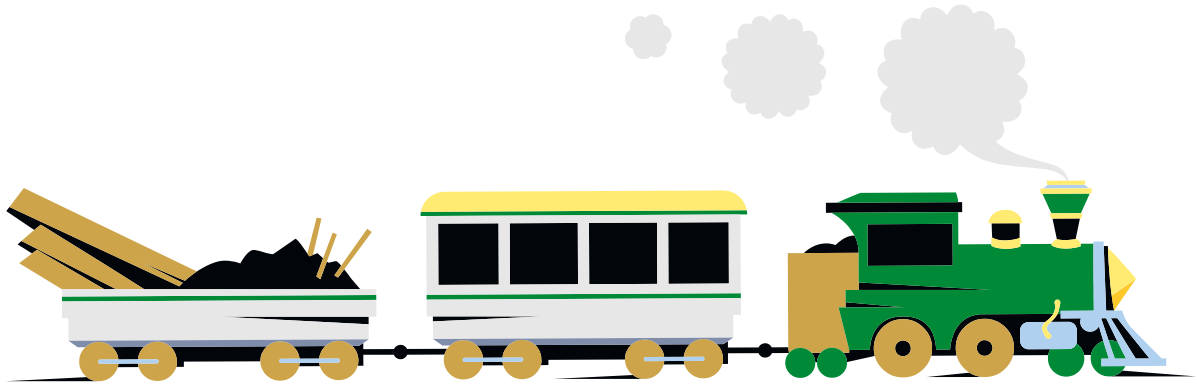
Honningsvågin ympäristössä voi pyöräillä lyhyitä päiväretkiä tai valita pidempiä reittejä, kuten matkan kohti Olderfjordia tai Skaidia, jotka kulkevat vuonojen ja tunturien halki. Kesäisin aurinko ei laske lainkaan, joten pyöräily ja porojen bongailu onnistuvat vaikka keskellä yötä.

Saavuttuanne pelin pohjoisimpaan pisteeseen Honningsvågiin saatte kultaisen ketunleivän!

Kaupunkitarinat

Hämeenlinna

Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuvat Hämeenlinnaan. Tarina-kettu on lukenut kirjan Suomen historiasta ja oppinut, että Suomen ensimmäinen rautatie valmistui vuonna 1862 Helsingistä Hämeenlinnaan ja ensimmäinen juna kulki 17. maaliskuuta 1862.

– Voitko kuvitella, tuolloin, yli 160 vuotta sitten, Suomessa ei ollut autoja eikä busseja, Tarina-kettu kertoo Reissu-rotalle.

– Ihmiset kulkivat hevosilla, veneillä tai kävellen. Matkat olivat usein hitaita ja raskaita. Mutta sitten valmistui Suomen ensimmäinen rautatie ja junaliikenne alkoi. Ihmiset kutsuivat junaa nimellä “tulihevonen”, koska siitä tuli savua ja ääntä ja se näytti elävältä eläimeltä.

Reissu-rotta kuuntelee ihmeissään ja pohtii, miksi maamme ensimmäinen rautatie rakennettiin juuri tänne.

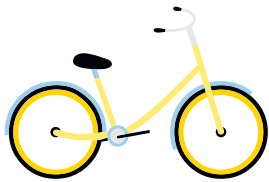
– Eikö pikajuna Turkuun sentään olisi ollut tärkeämpi?

Tarina-kettu tietää, että ensimmäinen rautatie rakennettiin juuri Helsinki-Hämeenlinna välille, koska Hämeenlinna oli keskeinen kauppapaikka ja Helsinki rannikon hallinnollinen keskus. Junarata edisti teollistumista sekä tavarantoiminnan, kuten puutavaran ja viljan kuljetusta kohti Helsinkiä ja vientisatamia. Myöhemmin kyllä Turkuunkin saatiin raiteet.

Tietovisakysymys 3:

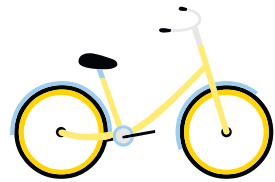
Miten monta kilometriä on Helsingistä Hämeenlinnaan?

- ☐ a 20 km ☐ b 100 km ☐ c 300 km ?

Kaupunkitarinat

Joensuu

Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuvat Itä-Suomeen Joensuuhun. Joensuussa pyöräillään paljon, Suomen kaupungeista toiseksi eniten Oulun jälkeen. Ystävykset liittyvät pyöräilijöiden joukon jatkoksi. Tarina-kettu ymmärtää hyvin, miksi joensuulaiset pyöräilevät innokkaasti:

- Pyöräily edistää terveyttä ja kohottaa kuntoa. Se ei saastuta, säästää tilaa kaupungissa, säästää myös materiaaleja ja energiaa sekä on kaiken lisäksi nopea, äänetön ja edullinen tapa liikkua kaupungin kaduilla!
- Mennäänpä tapaamaan minun Joensuun serkkua. Hän on kertonut, että hänen pyöränsä renkaassa on nastoja ja varmaan on kumi puhki sen vuoksi, harmittelee Reissu-rotta.
- Vai olisiko hänellä pyörässään nastarenkaat? Nastoilla voi ajaa talvellakin liukkaalla säällä ja nauttia pyöräilyn hyvistä vaikutuksista ympäri vuoden, kertoo Tarina-kettu.

Lisätehtäväidea:

Keksikää lisää syitä pyöräillä ja tehkää mahdollisimman pitkä lista hyödyistä.

Jyväskylä

Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuvat Keski-Suomeen, järvien ympäröimään kauniiseen Jyväskylään. Kaupunki perustettiin vuonna 1837 vesireittien risteyskohtaan, Jyväsjärven rannalle. Paikka oli jo ennen kaupungin perustamista tunnettu vilkkaana kauppa- ja kulkureittien solmukohtana.

Sisävesiliikenne oli elintärkeää ennen rautateitä ja teitä. Järvet ja joet tarjosivat kuljetusväylän, energiaa ja sijoittumispaikkoja tehtaille.

Tarina-kettu ja Reissu-rotta katselevat jylhän järven rannalta auringon laskua ja nauttivat kauniista keskisuomalaisista maisemista.

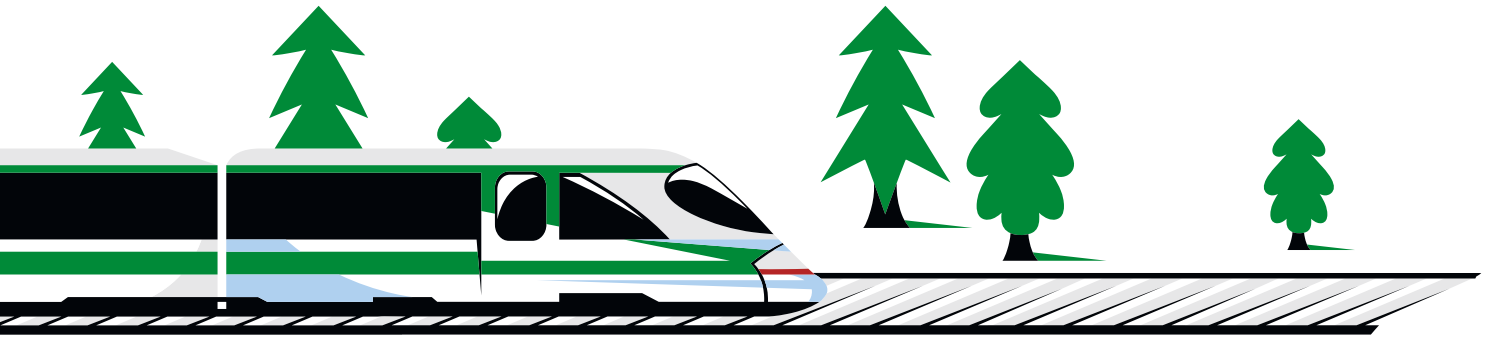
- Niin on kauniit männikkömetsät ja rantojen raidat, hyräilee Tarina-kettu.
- Katsopa tuonne järven toiselle puolelle, missä kukkivat kummut. Mennään tekemään kukkaseppeleet, jotka sopivat pyöräilykypärän päälle.

Tietovisakysymys 4:

Mistä suuresta Jyväskylän alueen järvestä tulee juomavesi pääkaupunkiseudulle?

- ☐ a Päijänteestä ☐ b Saimaasta ☐ c Palokkajärvestä

Kaupunkitarinat

Kolari

Junalla pääsee pohjoiseen ympäristöystävällisesti ja mukavasti. Reissu-rotta ja Tarina-kettu nousivat yöjunan kyytiin illalla, nukkuivat junassa yön yli ja aamulla olivatkin jo perillä. Junassa on makuuvaunuja, joissa on sängyt ja jopa suihkut. Junassa on myös ravintolavaunu, josta saa ilta- ja aamupalaa.

– Tämähän on kuin liikkuva hotelli! intoilee Reissu-rotta.

– Kiskojen kolkkeessa on mukava nukahtaa ja nähdä meneviä unia, täydentää Tarina-kettu junan saapuessa Kolariin.

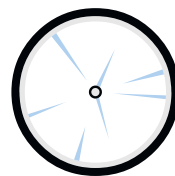
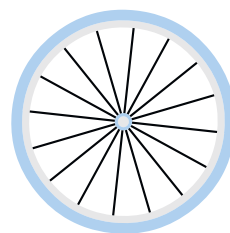
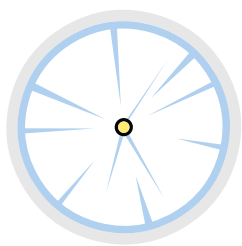
Kolari on kunta Lapissa, aivan Ruotsin rajan tuntumassa. Kolari sijaitsee lähellä pohjoisen tuntureita ja monet haluava matkustaa sinne retkeilemään ja laskettelemaan. Kolarissa sijaitsee Suomen pohjoisin juna-asema, joka on yöjunien päätepysäkki.

Lisätehtäväidea:

Kolari on noin 900 km päässä Helsingistä. Matka kestää junalla noin 13 tuntia. Laskekaa, kuinka monta kilometriä tunnissa juna keskimäärin kulkee, kun pysähdykset on laskettu mukaan.

Kööpenhamina

Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuvat Tanskan pääkaupunkiin Kööpenhaminaan. Kaupungissa näkyy todella paljon pyöriä ja pyöräilijöitä, jopa enemmän kuin autoja. On erilaisia kuormapyöriä kuten laatikkopyöriä ja pitkäperäpyöriä, on kaupunkipyöriä, nopeita maantiepyöriä, rämiseviä mummomankeleita ja kaikenlaisia upeaksi koristeltuja ja maalattuja fillareita.

Kööpenhaminassa pyöräily on yleinen tapa liikkua – siellä pyöräilevät niin lapset, vanhemmat kuin isovanhemmatkin. Kööpenhaminassa yli puolet koulu- ja työmatkoista kuljetaan pyörällä. Kööpenhamina onkin yksi maailman pyöräilypääkaupungeista. Niin Kööpenhaminassa, kuin myös esimerkiksi Helsingissä, pyörällä pääsee lyhyet matkat useimmiten nopeammin kuin autolla.

Erilaiset kuormapyörät ovat suosittuja Kööpenhaminassa ja muuallakin Tanskassa. Kuormapyörällä voi kuljettaa esimerkiksi lapsia, ruokaostoksia, multasäkkejä ja vaikka pieniä huonekaluja. Kuormapyörä on kätevä kulkumuoto ja hyvä vaihtoehto autolle. Kuormapyörällä voi ajaa ympäri vuoden, myös talvella, kunhan siinä on oikeat varusteet. Sähköavuste pyörässä helpottaa kuormien kuljettamista.

Reissu-rotta haluaisi heti päästä laatikkopyörän kyytiin. Liikennevaloissa viereen pysähtyy kuormapyörä ja rotta on juuri hyppäämässä Tarina-ketun pyöräkärrystä viereiseen kuormapyörään. Samaan aikaan liikennevalot kuitenkin vaihtuvat ja sähköinen kuormapyörä kiihdyttää edelle jättäen Reissu-rotan jälkeensä.

– Kuule, onneksi et hypännyt, olisit päätnyt kuono edellä asfalttiin, toteaa Tarina-kettu Reissu-rotalle.

Lisätehtäväidea:

Pohtikaa yhdessä keinoja, miten pyöräilyä voisi lisätä Helsingissä.

Kaupunkitarinat

Liepāja

Liepāja on satamakaupunki ja Latvian kolmanneksi suurin kaupunki. Vaikka kaupunki ei ole kovin suuri, siellä kulkee ratikka. Ratikka ei siis ole vain isoille kaupungeille! Liepājassa liikkumiseen vaikuttaa myös sen sijainti meren äärellä. Kaupunki on kuuluisa voimakkaista tuulistaan.

– Kuulin latvialaiselta kirjailijaystävältäni, että latvialaisessa laulussa lauletaan “Liepāja, kaupunki, jossa tuuli syntyy”. Nyt ymmärrän, mistä laulun sanoittaja on saanut idean, kertoo Tarina-kettu pidellen Reissu-rottaa kädestä, että tuuli ei veisi ystävää mennessään.

Kaksikko näkee merellä purjelautailijoita ja leijalautailijoita, rannalla on tuulesta nauttivia kaupunkilaisia lennättämässä valtavia leijojaan. Tuuli vaikuttaa myös liikkumiseen: pyöräilijät tietävät, että myötätuuleen pääsee hurjan nopeasti, mutta vastatuuli voi tuntua kuin näkymättömältä seinältä. Siksi monet valitsevat ratikan silloin, kun tuuli on erityisen kova. Tarina-kettu iloitsee paluumatkalla myötätuulesta, pyörä kulkee kuin itsestään.

Lisätehtäväidea:

Keksi laulun nimi jatkamalla lausetta: “Helsinki, kaupunki, ...”

Malmö

Reissu-rotta puhkuu intoa ystävysten saapuessa Malmöön, sillä Ruotsin Malmön ja Tanskan Kööpenhaminan välillä kulkee erikoinen yhteys, joka ei ole vain silta tai vain tunneli kahden maan välillä – vaan molemmat peräkkäin!

Reissu-rottaa kiinnostaa miten siltatunnelia pitkin matkustetaan. Tarina-kettu kertoo lukeneensa, miten matka Malmöstä Kööpenhaminaan kulkee: Junat ja autot ajavat Juutinrauman sillalle (Øresundsbron), joka on noin kahdeksan kilometriä pitkä. Autot kulkevat sillan yläkannella ja junat alakannella. Peberholmin tekosaarella silta muuttuu tunneliksi, joka kulkee noin 4 kilometriä meren pohjassa ennen kuin saapuu Kööpenhaminaan. Tunneli kulkee myös Kööpenhaminan lentokentän ali, ennen kuin se nousee takaisin maan pinnalle. Matka Malmöstä Kööpenhaminaan on noin 18 km pitkä ja se kestää junalla noin 35 minuuttia.

Lisätehtäväidea:

Etsikää kuva Malmön ja Kööpenhaminan välisestä tunnelisillasta.

Kaupunkitarinat

Narvik

Norjan ja koko Euroopan pohjoisin juna-asema on Narvik. Narvikin asemalle pääsee junalla vain Ruotsin kautta, koska niin pohjoisessa ei ole enää Norjan omia junaratoja. Tarina-kettu haaveilee ajelevansa etelään Pohjois-Norjan kapeita ja kiemuraisia teitä, jotka sopivat täydellisesti maisemamatkailuun. Tiet kulkevat usein vuonojen rantoja ja jylhiä vuoristoja pitkin.

– Oletko tosissasi! Trondheimiin on täältä 900 kilometriä ja täysin mahdoton pyöräilyreitti! huudahtaa Reissu-rotta. – Saat luvan ihailla vuonoja ja vuoristoja laivalta käsin, sillä nyt valitsemme merireitin.

Tietovisakysymys 5:

Mikä seuraavista syistä selittää parhaiten, miksi junaratojen rakentaminen näin pohjoiseen Norjan rannikkoa pitkin olisi erityisen haastavaa?

- a** Alueella on paljon jyrkkiä vuoria ja vaikeakulkuista maastoa
- b** Pohjoisessa ei ole tarpeeksi puita rakentamiseen
- c** Junat eivät voi kulkea lähellä merta

Jos vastaatte oikein, saatte kultaisen ketunleivän.

Oslo

Tarina-kettu ja Reissu-rotta ihailevat Oslon, Norjan pääkaupungin, keskustaa. Kuinka rauhallista ja viihtyisää! Oslon kaupungin päättäjät ovat halunneet tehdä keskustasta puhtaamman ja hiljaisemman. Siksi sieltä on poistettu parkkipaikoja ja vapautettu tilaa kävelylle, pyöräilylle, viheralueille ja oleskelulle. Kun autojen määrä vähenee, ihmiset saavat enemmän tilaa.

Tarina-kettu on lukenut, että Norjassa sähköautojen osuus uusista henkilöautoista on maailman korkein, 96 % vuonna 2025. Kaikista autoista täys-sähköautoja on Norjassa noin kolmasosa, ja niitä on enemmän kuin bensa-autoja. Norjassa myös bussit, ratikat ja lautat kulkevat tietysti sähköllä.

Lisätehtäväidea: Tehkää lista liikennevälineistä, jotka kulkevat sähköllä.

Kaupunkitarinat

Oulu

Tarina-kettu on innoissaan, kun ystävykset saapuvat Ouluun, kansainvälisesti-kin tunnettuun talvipyöräilykaupunkiin. Oulussa ihmiset pyöräilevät esimerkiksi kouluun ja töihin, vaikka on lunta ja pakkasta. Pyörätiet aurataan usein ennen autoteitä, jotta pyörällä on helppo ja turvallinen kulkea. Pyöräily-reittien talvikunnossapito onkin talvipyöräilyn kannalta erittäin tärkeää.

Ystävykset saavat kuulla paikalliselta pyöräilijältä, että uusi oululainen keksintö on heijastaa liikennemerkkejä talvella lumen päälle. Näin pyöräilijät ja kävelijät tietävät kummalla puolella tietä heidän kuuluu liikkua, myös talvella, kun maa on lumen peitossa. Tarina-kettu alkaa heti suunnitella uutta reissua Ouluun seuraavaksi talveksi, tietysti oman pyöränsä kanssa.

Lisätehtäväidea:

Tehkää taulukko, jossa vertailette kesä- ja talvipyöräilyä: Välineet ja tarvikkeet, pukeutuminen, reitit, näkyvyys ja sääolosuhteet, pyörän huolto.

Pärnu

Pärnu on Viron suosittu lomakaupunki. Kaupunki sijaitsee meren rannalla ja siellä on paljon kauniita hiekkarantoja.

Pärnuun ei vielä pääse junalla, joten Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuivat kaupunkiin bussilla. Pyörä saatiin kätevästi mukaan bussin matkatavaratilaan. Baltian maissa rakennetaan parhaillaan uutta nopeaa junarataa, nimeltä Rail Baltica. Juna tulee kulkemaan Tallinnasta Pärnuun ja siitä Latvian ja Liettuan läpi aina Puolaan asti. Uusi junarata liittyy Baltian maat tiiviisti Euroopan rautatieverkkoon. Ensimmäisen vaiheen on määrä valmistua vuonna 2030, ja töitä sen eteen tehdään kaikissa kolmessa maassa.

Lisätehtäväidea:

Piirtäkää kartalle uusia junareittejä. Mitkä reitit olisivat tärkeitä ja miksi?

Kaupunkitarinat

Riika

Riika on Latvian pääkaupunki, ja siellä kulkee paljon värikkäitä raitiovaunuja. Riissa raitiovaunut ovat yksi tärkeimmistä tavoista liikkua, ja ne ovat olleet käytössä jo yli sata vuotta. Ensimmäiset ratikat olivat hevosvetoisia, ja myöhemmin niistä tuli sähköisiä.

– Nyt laitetaan pyörä parkkiin ja lähdetään tutkimaan Riian vanhaakaupunkia, ehdottaa Tarina-kettu.

– Kyllä kelpaa, takamus onkin jo aivan puutunut istumisesta, patikka tekee välillä hyvää, sanoo Reissu-rotta. – Mennään ratikalla katsomaan kuuluisaa Kissataloa.

– Mitä, onko sinulla täällä kissakavereita? Tarina-kettu kysyy epäuskoisena.

– Kyllä, kyllä. Kaksi vihaista, mustaa kissaa, jotka asuvat vanhassakaupungissa, Reissu-rotta paljastaa hihittäen.

– Vanhakaupunki on täällä kokonaan rauhoitettu autoilta, joten liikkuminen on turvallista kissoillekin. Tämä kaupunginosa on keskiajalta, siis monta sataa vuotta vanha.

– Olikohan täällä samanlainen vilinä silloin kuin nyt? Reissu-rotta kysyy yrittäen samalla pysyä turistivilinässä Tarina-ketun perässä.

– Tämä oli jo silloin tärkeä kaupunki ja kauppakeskus Itämeren rannalla, eli vilinää riitti jo keskiajalla, kertoo Tarina-kettu.

Lisätehtäväidea:

Selvitä, mikä on Riian kuuluisa Kissatalo ja miksi kissat olivat vihaisia.

Kaupunkitarinat

Tallinna

Tallinna on Viron pääkaupunki, ja se sijaitsee noin kahden tunnin laivamatkan päässä Helsingistä.

- En saanut edes ensimmäistä sarjakuvaa loppuun, kun laivamatka oli niin lyhyt, valittaa Reissu-rotta.
- Sinä katselit lokkeja ja maisemia kannella suurimman osan matkaa, niin lukeminen taisi jäädä vähemmälle, sanoo Tarina-kettu. – Mutta Helsingin ja Tallinnan välinen matka on oikeastaan niin lyhyt, että kirkkaalla säällä ja kiikareilla Helsingistä voi nähdä Tallinnaan.
- Mitä!? Mennään heti rantaan vilkuttamaan Katajanokan terminaalin rotille.
- Nyt jatketaan matkaa. Päämääränämme on Tallinna Bussijaam. Arvaatko mikä se on?

Tallinna tarjosi ensimmäisenä isona kaupunkina ilmaisen joukkoliikenteen asukkailleen. Eli Tallinnassa kaupunkilaiset voivat matkustaa bussilla ja lähijunilla ilmaiseksi. Kaupunki voi päättää, että joukkoliikenne kuuluu kaikille!

Tietovisakysymys 6:

Helsingin ja Tallinnan välille on suunniteltu merenalaista tunnelia. Toteutessaan tunneli olisi maailman pisin merenalainen rautatietunneli. Kuinka pitkä tunneli olisi?

- a** noin 25 km
- b** noin 85 km
- c** noin 150 km

Jos vastaatte oikein, saatte kultaisen ketunleivän.

Kaupunkitarinat

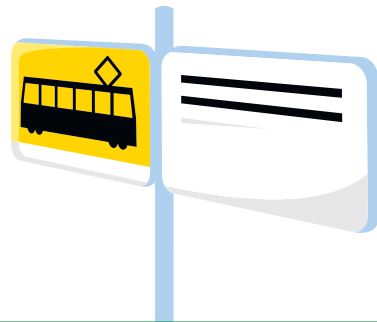
Tampere

Tarina-kettu ja Reissu-rotta saapuvat Tampereelle. Reissu-rotta tietää, että Tampere on Suomen toinen kaupunki, joka sai oman ratikkansa, sillä hänen tätinsä on siellä ratikkakuskina.

– Onhan koko ratikka saanut nimensä meidän suvun mukaan RAT-ikka, kehaisee Reissu-rotta.

– Nyt kyllä huijaat, sanoo Tarina-kettu.

Tampereen ratikkaliikenne alkoi vuonna 2021. Tampereen ratikat ovat väriltään tiilenpunaisia. Väri on valittu siksi, että se muistuttaa Tampereen vanhoista punatiilististä tehdasrakennuksista. Ratikan väri on kaupunkilaisille tärkeä asia.

Tietovisakysymys 7:

Mikä on Tampereen seudun joukkoliikenteen nimi?

- ☐ a Onnikka ☐ b Föli ☐ c Nysse?

Jos vastaatte oikein, saatte kultaisen ketunleivän.

Travemünde

Travemünde on Saksan pohjoisrannikolla sijaitseva merellinen kaupunginosa. Se tunnetaan pitkistä hiekkarannoistaan ja vilkkaasta satamastaan, josta kulkee laivoja moniin Itämeren maihin. Travemündessä kalastus ja meriliikenne ovat olleet tärkeitä jo vuosisatojen ajan.

Kesäisin Travemünde täyttyy pyöräilijöistä. Pyöräily on helppo tapa päästä esimerkiksi Priwallin saarelle, jonne pääsee lyhyellä lauttamatkalla, ja jossa on rauhallisia luontopolkuja. Alueen ilmasto on leuto, joten pyöräily onnistuu suurimman osan vuodesta, ja merituuli tekee ajamisesta miellyttävää.

– Tämä on paikka, jossa meri, historia ja pyöräily kohtaavat ainutlaatuisella tavalla, Tarina-kettu sanoo. – Tänne voisi sijoittaa kiinnostavia tarinoita. Taidanpa tehdä muistiinpanoja dekkaria varten.

– Nyt kynä alas ja paikkausvälineet esiin, Reissu-rotta komentaa. – Katso takarengasta, kumi on puhki. Ajoit varmaan kalanruotoon.

Tarina-kettu kaivaa sivulaukusta rengasraudat sekä paikkausvälineet ja ryhtyy kumin vaihtoon. Onneksi Tarina-kettu osaa paikata tai vaihtaa pyörän kumin, sillä koulussa järjestettiin keväällä pyöränhuoltopaja. Pyörän ajokuntoon saattamiseen menee oma aikansa ja pian kaksikko huomaa, että paikallisjuna Hampuriin lähtee hetken kuluttua. Vielä ilmaa renkaaseen ja pikavauhtia asemalle.

– Huh, ehdittiinpä! huokaisee Reissu-rotta.

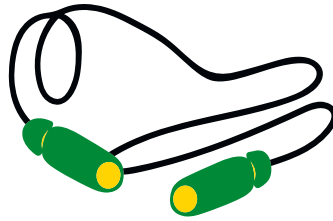
– Onneksi paikallisjuna menee usein eikä paikkavarausta tarvitse. Aina tulee seuraava juna, jos myöhästyy. Ei se niin vaarallista ole, sanoo Tarina-kettu.

Lisätehtäväidea:

Tehkää kirjalliset pyöränhuolto-ohjeet ja järjestäkää pyöränhuoltopaja.

Kaupunkitarinat

Trondheim

Trondheimissa on maailmankuulu ”pyörähissi”, joka auttaa pyöräilijän jyrkän Brubakkenin mäen huipulle. Pyörähissin nimi on Trampe. Se on turvallinen ja hidas, joten myös Reissu-rotta ja Tarina-kettu pääsevät hissin kyytiin pyörän kanssa helposti. Alaspäin ei sitten tarvitakaan hissiä, ei edes omia lihasvoimia!

– Tarina-kettu, sinulla on varmaan lihasvoimia, kun ajat meidän molempien puolesta, kehuu Reissu-rotta.

– No niin on, mutta mitenäs sinun lihasvoimasi, kun olet matkannut koko reissun kärryssä?

– Minulla menee kaikki energia häsläämiseen, se pitää minut hyvässä kunnossa, nauraa Reissu-rotta.

Omilla lihaksilla liikkumisessa on monia etuja: kunto ja lihasvoima kohenevat ja liikkuminen auttaa oppimista, kun aivojen toiminta vilkastuu ja muisti paranee. Kun ihmiset valitsevat esimerkiksi pyöräilyn autoilun sijaan, tulee vähemmän saasteita ja ilma pysyy puhtaampana, melu vähenee ja luonto voi paremmin, samaan aikaan kun terveys paranee.

Tietovisakysymys 8:

Miten paljon kouluikäiset tarvitsevat reipasta ja rasittavaa liikuntaa vähintään päivittäin?

- ☐ a 10 minuuttia
- ☐ b 60 minuuttia
- ☐ c 180 minuuttia

Jos vastaatte oikein, saatte kultaisen ketunleivän.

Kaupunkitarinat

Tukholma

- Tukholmaa, Stockhoolm! Täältä tullaan Ruotsin pääkaupunki, huutaa Reissu-rotta laivan kannella.
- Millä pääsemme täältä laivalta kaupunkiin ja rautatieasemalle? pohtii Tarina-kettu.
- Minäpä tiedän, sillä laivarotat kertoivat: vastaus on T eli Tunnelbana.

Tukholmassa näppärä matkustustapa on metro eli Tunnelbana. Monia metro-aseimia koristavat eri taiteilijoiden tekemät teokset, joita pääsee metromatkan varrella ihastelemaan. Tukholman metroverkkoa kutsutaankin toisinaan maailman pisimmäksi taidenäyttelyksi!

Tukholman ensimmäinen varsinainen metrolinja avattiin vuonna 1950. Silloin reitillä oli vain 11 asemaa, kun tänä päivänä niitä on sata. Helsingissä metroliikenne alkoi vuonna 1982. Maailman vanhin maanalainen löytyy kuitenkin Lontoosta, sen ensimmäinen linja otettiin käyttöön jo vuonna 1863.

Löytyy Tukholmasta muutakin raideliikennettä: sieltä pääsee matkustamaan mukavasti junalla eri puolelle Ruotsia, sekä Norjaan ja Tanskaan.

Lisätehtäväidea:

Maanalaisella on monta eri nimeä ja eri maissa se merkitään eri tavoin. Selvitä Euroopan eri kaupunkien maanalaisten nimi, ja millä kirjaimella sitä kadulla merkitään.

Kaupunkitarinat

Turku

Vanhin tie Suomessa on Turun ja Hämeenlinnan välillä kulkenut Hämeen härkätie. 800-luvulla, kun Turun ja Hämeenlinnan välillä käytiin kauppaa ja ihmisiä tavaroineen liikkui tätä väliä, Hämeen härkätie oli ennemminkin polku kuin tie. Kasvillisuudesta raivattu polku kulki vesistöjen ja soiden yli pitkos-puita tai kivilatomuksia pitkin. Sisämaasta tuotiin rannikolle mm. turkiksia ja Turusta Hämeenlinnaan vietiin aseita, koruja, metallia ja suolaa.

Turussa on ollut raitioliikennettä vuosina 1890–1972. Tällä hetkellä Turkuun suunnitellaan uudelleen raitiotieliikenteen käynnistämistä 2030-luvulla. Turku on ollut aina tärkeä satamakaupunki ja reitti Suomesta Ruotsiin.

- Täällä Turussa haisee seikkailu, sanoo Reissu-rotta.
- Miltä seikkailu haisee sitten? kysyy Tarina-kettu.
- Rautatieltä, mereltä, tuulelta, suolalta ja hikisiltä pyöräilijöiltä, täsmentää Reissu-rotta.
- No tosiaan, polkaistaanpas Ruissaloon. Aika pulahtaa mereen, sanoo Tarina-kettu.

Tietovisakysymys 9:

Missä kaikissa kaupungeissa Suomessa olisit voinut liikkua raitiovaunulla vuonna 1891? Entä vuonna 2016? Entä tulevaisuudessa vuonna 2035?

Jos suoritatte selvitystehtävän, saatte kultaisen ketunleivän.

Kaupunkitarinat

Uumaja

Uumaja on satamakaupunki Ruotsissa. Kaupungissa on oma jokisatama sekä ulkosatama (Holmsund). Vaasan ja Uumajan välin pääsee matkustamaan Pohjanlahden yli lautalla, matka kestää noin 3,5–4 tuntia. Uumajasta matkaa pääsee jatkamaan esimerkiksi junalla eri puolille Ruotsia.

- Onkohan UU-majassa paljon majoja? pohtii Reissu-rotta.
- Uumaja on saanut nimensä Uumajanjoen mukaan, jossa sana uuma tarkoittaa jylisevää jokea, Tarina-kettu lukee matkaoppaasta.
- Mutta voitaisiin kyllä rakentaa pieni oma maja junaa odotellessa!

Lisätehtäväidea:

Valitse kaupunki ja suunnitelkaa piirtämällä maja, joka on saanut inspiraation valitsemastasi kaupungista. Tehkää majoista pienoismallit.

Vaasa

Reissu-rotan huivi lepattaa tuulessa, kun kaksikko astuu junasta taas uudessa kaupungissa.

- Missä nyt ollaan? Miksi täällä tuulee kuin vuoristoradassa? kysyy Reissu-rotta.
- Nyt ollaan Vaasassa Suomen länsirannikolla ja tämä kaupunki tunnetaan tuulisesta säästä. Katsopa taivaanrantaan, siellä näkyy tuulivoimaloita, joita on järkevää rakentaa tuulisille paikoille, kertoo Tarina-kettu.
- Jos jatkamme matkaa tästä pyörällä vastatuuleen, voin hyvin istua kärryssä, kun sinä poljet, ehdottaa Reissu-rotta.

Tuulivoima on tärkeä osa alueen energiantuotantoa. Tuulella tuotettua energiaa voidaan käyttää käyttövoimana sähköisissä liikennevälineissä, jolloin liikkumisesta saadaan ympäristöystävällisempää.

Vaasasta pääsee laivalla Ruotsin Uumajaan. Matka kestää noin 3,5–4 tuntia, ja laivalla voi ottaa mukaan auton, pyörän tai matkustaa vain jalan. Uumajasta matkaa voi jatkaa junalla eri puolille Ruotsia – tämä tekee Vaasasta tärkeän yhteyspisteen Suomen ja Ruotsin välillä.

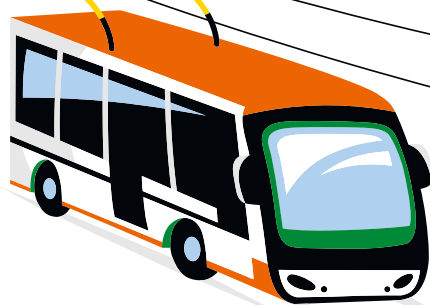
Lisätehtäväidea:

Suunnitelkaa kulkuväline, joka kulkee ympäristöystävällisesti. Mistä kulkuväline saa käyttövoimansa? Tehkää kulkuvälineistä pienoismallit.

Kaupunkitarinat

Vilna

Vilna on Liettuan pääkaupunki. Kaupungin vanha keskusta on kokonaan autoton alue, joten tänne on helppo tulla pyörällä, ja täällä on mukavaa tutkia värikkäitä taloja ja pieniä kujia ilman, että tarvitsee väistellä liikennettä. Tarina -kettu lukitsee pyörän ja kaksikko lähtee kävelylle, kunnes huomaa erikoisen kulkuneuvon.

- Katso, tuolla bussilla on henkselit jäänyt kiinni sähköjohtoihin! Reissu-rotta hihkaisee.
- Hei, olen lukenut noista lehdestä, ne ovat sähköllä liikkuvia trolleybusseja. Sähkön ne saavat noilla johtimilla yläpuolella kulkevista sähköjohdoista. Tällaisia kulkuneuvoja ei olekaan Suomessa, mutta täällä ne ovat olleet käytössä jo yli 70 vuotta, sanoo Tarina-kettu.
- Aika hiljaisia busseja eikä pakokaasujakaan tule, tuumii Reissu-rotta.
- Eri kaupungit vähentävät liikenteestä tulevia päästöjä erilaisilla keinoilla, sähköbussit ovat yksi hyvä vaihtoehto siihen.

Seuraavaksi kaksikko jatkaa pyörällänsä Nerisjoen varteen, jossa kulkee yksi Vilnan suosituimmista vihreistä reiteistä, joka on tarkoitettu sekä kävelijöille että pyöräilijöille. Reitti seuraa joen mutkia kaupungin halki ja yhdistää useita puistoja. Reitti on tärkeä osa Vilnan kestävästä liikkumisesta, sillä se on helppo tapa liikkua ilman autoa – ja samalla se toimii vihreänä “käytävänä”, joka tuo luonnon lähelle kaupunkia.

Lisätehtäväidea:

Tutkikaa Helsingin karttaa. Missä kartalla kulkee vihreitä käytäviä, joita pitkin eläimet voivat kulkea alueelta toiselle? Missä vihreitä alueita voisi olla mielestänne enemmän?

Lopetus

Lautta saapuu Helsingin satamaan. Rotalla ja ketulla on vielä viimeiset kilometrit kotiovelle edessään. Kaksikko näyttää riutuneelta, vaatteet alkavat olla jo likaiset ja väsymys painaa kasvoilla, mutta samalla ystävykset näyttävät tyytyväisiltä. Olo on väsynyt, mutta onnellinen. Reissu-rotta on kokenut matkailija ja tietää, että nämä ovat onnistuneen seikkailun merkkejä.

– Huh, huh! Olipa matka! Tarina-kettu huokaisee.

– Koska lähdetään uudelleen? Olen jo suunnitellut uuden matkan maailman ympäri pintaa pitkin, intoilee Reissu-rotta ja selailee muistivihkoaan, johon hän on piirtänyt uuden kartan. Kartalla näkyy sikin sokin reittejä junalla yli mantojen ja laivoilla yli valtamerten.

– Maailman ympäri?! Kuinkahan kauan siinä mahtaa mennä, riittääkö edes koulun kesäloma matkaan? kysyy Tarina-kettu.

Reissu-rotta näyttää mukanaan ollutta matkakirjaansa ja sanoo:

– 80 päivää tämän kirjan mukaan, mutta lyön vaikka vetoa, että päästään 70 päivässä, jos otetaan luotijuna.

– No ennen seuraavaa matkaa huolletaan ainakin ensin pyörä sekä tämä ketu ja rotta. Nyt ajellaan kotiin lämmittämään sauna, sanoo Tarina-kettu päättäväisesti.

Ja niin kaksikko suuntaa renkaat kohti pyöräbaanaa ja taakse jää lokkiparvi ihmettelemään pyöräilevää kettua kyydissään karttoja piirtelevä rotta.

Oikeat vastaukset tietovisakysymyksiin:

1:c 2:b 3:b 4:a 5:a 6:b 7:c 8:b

9: 1891 - **Turku ja Helsinki** 2016 - **Helsinki**

2035 - Oletettavasti **Helsinki, Espoo, Tampere, Turku ja Vantaa**

Tekstit

Jasmine Gustafsson,
Kirsikka Nevalainen, Sanna Tuokko

Julkaisija Helsingin kaupunki 2026

Taitto Riku Ounaslehto, Napa Agency
sekä Kasvatuksen ja koulutuksen
toimialan viestintäpalvelut

Kuvittaja Riku Ounaslehto, Napa Agency

